तच्चनहठेनसंपादनीयमित्याह आयुषीति तथाहि तेनहियदृच्छामरणप्रकारेणयदकारणाद्भवतिअज्ञानमात्रापनयेनस्वतःसिद्धंमोक्षरूपंतत्कारणैःतीर्थमरणैर्हठादुपपादितंभवति यथोक्तंवासिष्ठेखिलपंथे मो क्षक्षेत्रेविमूढांतःकरणायेथवामृताः क्षेत्रमाहात्म्यतस्तेपिसंतिक्षेत्रफलान्विताइति विमूढांतःकरणाः इदंमुक्तिक्षेत्रमित्यप्यजानंतः क्षेत्रफलंमोक्षस्तदन्विताःमुक्ताइत्यर्थः अत्रहिजंतोरित्युदात्तश्रुत्यायद्यप्यत्रा प्यज्ञानापनयोस्सेव तथापिसएवात्रशमादिकंविनामरणेनहठात्साध्यतइतिमोक्षस्यापिहठसाध्यत्वमुपचारादुक्तंभवति ॥ ११॥ तीर्थेपिहठान्मरणंनिंदति तथेति देहात् ल्यब्लोपेपंचमी देहंप्राप्ययेनपुंसा पंच त्वमित्यनुकृष्यते उपपादितंहठेनजलप्रवेशादिनासंपादितं तस्यतथाशरीरंपूर्वदेहप्रकारमेवशरीरंभवति देहत्यागीयातनाशरीरंप्राप्नोतीत्यर्थः सोयंअध्वानंमोक्षमार्गंगतोपिकुत्सितत्वादध्वानंगतकः यतोयंमो क्षक्षेत्रेपिगृहाद्गृहंदेहाद्देहंप्राप्तः ॥ १२ ॥ तत्किमस्यमोक्षोनास्त्येवेत्याशंक्याह द्वितीयमिति तत्रगृहाद्गृहांतरप्राप्तौद्वितीयंकारणंकाश्यांमृतस्यापियातनादेहप्राप्तौएकंकारणंहठमरणमभूत् ततोपिदेहांतरप्राप्तौद्वि

आयुषिक्षयमापन्नेपंचत्वमुपगच्छति॥ तथाह्यकारणाद्भवतिकारणैरुपपादितं॥ ११ ॥ तथाशरीरंभवतिदेहाद्येनोपपादितं॥ अध्वानंगतकश्चायंप्राप्तश्चायं गृहाद्गृहं॥ १२ ॥ द्वितीयंकारणंतत्रनान्यत्किंचनविद्यते ॥ तद्देहंदेहिनांयुक्तंमोक्षभूतेषुवर्तते ॥ १३ ॥ शिरास्नाय्वस्थिसंघातंबीभत्सामेध्यसंकुलं ॥ भूताना मिंद्रियाणांचगुणानांचसमागमं॥ १४ ॥ त्वगंतंदेहमित्याहुर्विद्वांसोऽध्यात्मचिंतकाः॥ गुणैरपिपरिक्षीणंशरीरंमर्त्यतांगतं॥ १५ ॥ शरीरिणापरित्यक्तंनिश्चे ष्टंगतचेतनं॥ भूतैःप्रकृतिमापन्नैस्ततोभूमौनिमज्जति॥ १६ ॥

तीयंकारणंनास्ति तस्ययातनादेहस्यभोगदेहत्वेनकर्मदेहत्वाभावाद्देहांतरोत्पादकत्वंनास्तीत्यर्थः तद्देहंछीर्वैत्वमार्षं देहिनांसोपियातनादेहोमोक्षभूतेषुमोक्षयोग्येषुरुद्रपिशाचेषुयुक्तंआत्महत्यापापनिर्हरणाय यातनार्थंयोजितंवर्तते ॥ १३ ॥ यातनादेहस्यस्वरूपमेतद्देहतुल्यमित्याह शिरेति गुणानांविषयाणांवासनामयानां ॥ १४ ॥ त्वगंतंत्वगेवअंतेसमीपेयस्य त्वगस्थिमात्रंमेदोमांसवर्जितमित्यर्थः गुणैःसौंद र्यादिभिः मर्त्यतांवायवीयमपिपूर्ववासनावशान्मनुष्यतामिवगतं ॥ १५॥ अतएवतन्नाशोपिमर्त्यशरीरनाशवदेवेत्याह शरीरिणेति कंचुकिनाकंचुकमिवमुक्तेनपरित्यक्तं भूतैःअपंचीकृतैः प्रकृतिस्त्वंस्त्वंकारणं यद्वा भूतैर्यातनादेहारंभकैः प्रकृतिंआत्मानंप्राप्तैः एवमेवास्यपरिद्रष्टुरिमाःषोडशकलाःपुरुषायणाःपुरुषंप्राप्यास्तंयांतीतिश्रुतेः ततोभूमौनिमज्जतिलोकदृष्ट्या तथाचनतस्यप्राणाउत्क्रामंत्यत्रैवसमवनीयंतेइति प्राणानांप्रत्यगात्मनिविद्वद्दृष्ट्यालयंप्रदर्श्यसउच्छ्रयत्याध्मातोमृतःशेतइतिलोकदृष्ट्याशरीरस्यभूमौलयोपिश्रुत्याप्रदर्शितः इदमपिरुद्रपिशाचानामेवदृष्ट्यानत्वस्मद्दृष्ट्यातेष्वेवतस्यवर्तनादितिध्येयं ॥ १६॥

Digitized by Google